

Prevalence a disabilita spojená s duševními onemocněními v ČR

CZEch Mental health Study (CZEMS)

Mgr. Karolína Mladá
Národní ústav duševního zdraví

Number of Project: CZ.1.05/2.1.00/03.0078
Title: National Institute of Mental Health (NIMH)

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

2007-13
OP Research and
Development for Innovation

Motivace

Výzkumný program Sociální psychiatrie

- Téma systému psychiatrické péče, jeho nastavení a potřeb

Kolik lidí tento systém potřebuje (nebo by mohlo potřebovat) ?

Motivace

Výzkumný program Sociální psychiatrie

- Téma systému psychiatrické péče, jeho nastavení a potřeb

Kolik lidí tento systém potřebuje (nebo by mohlo potřebovat) ?

- Problematika destigmatizace duševních onemocnění

Kolik lidí duševním onemocněním v ČR trpí ?

Motivace

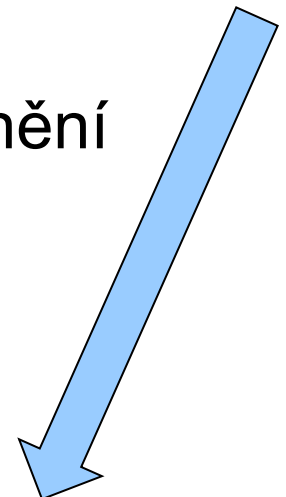
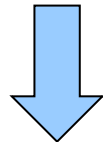
Výzkumný program Sociální psychiatrie

- Téma systému psychiatrické péče, jeho nastavení a potřeb

Kolik lidí tento systém potřebuje (nebo by mohlo potřebovat) ?

- Problematika destigmatizace duševních onemocnění

Kolik lidí duševním onemocněním v ČR trpí ?

Potřeba znát odhad prevalencí duševních onemocnění v ČR

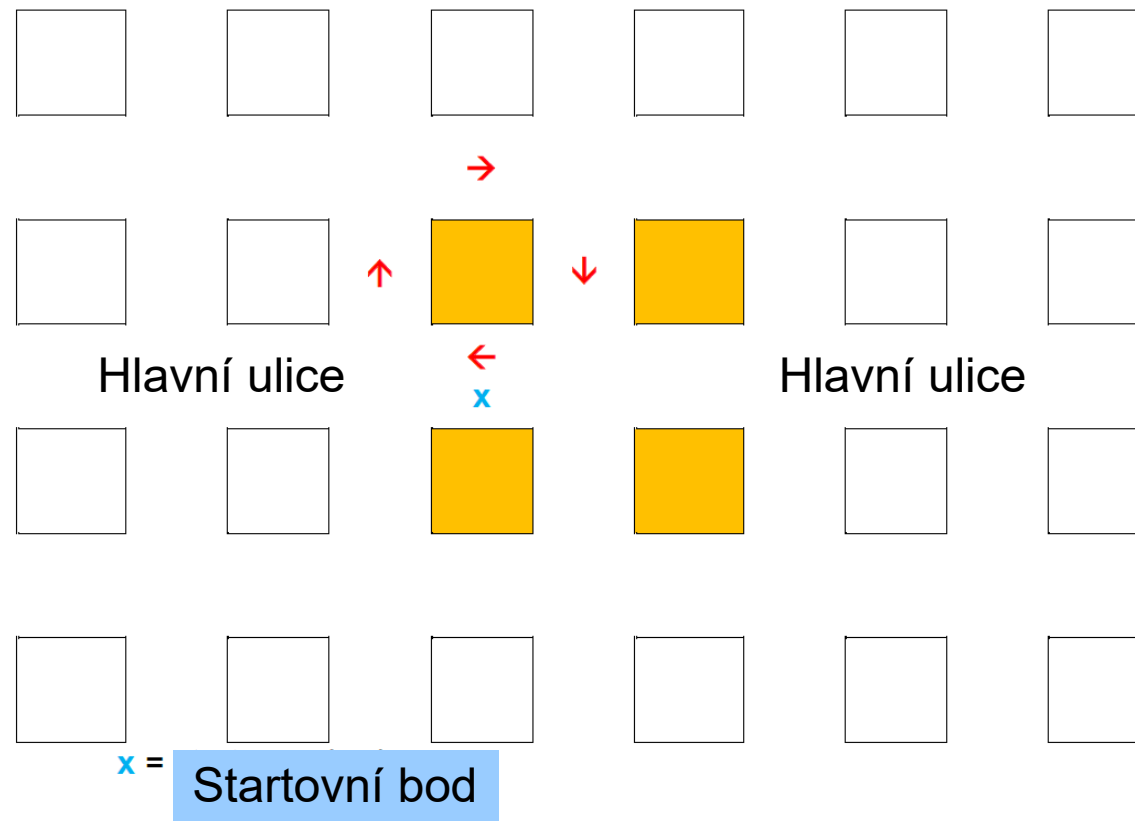
CZEMS - sběr dat

- Paper and pen interviewing (PAPI)
- Two-stage sampling
 - 1) Náhodný výběr z 850 volebních okrsků
 - 2) Náhodná startovní adresa

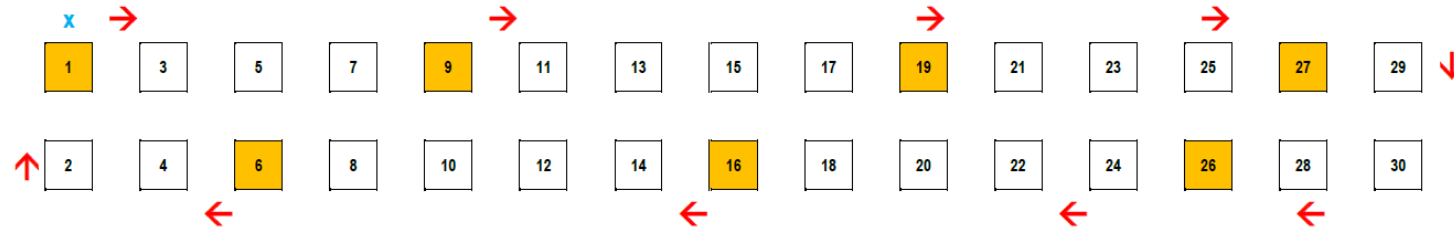
Výběr respondentů

Oblast rozdělená do čtverců

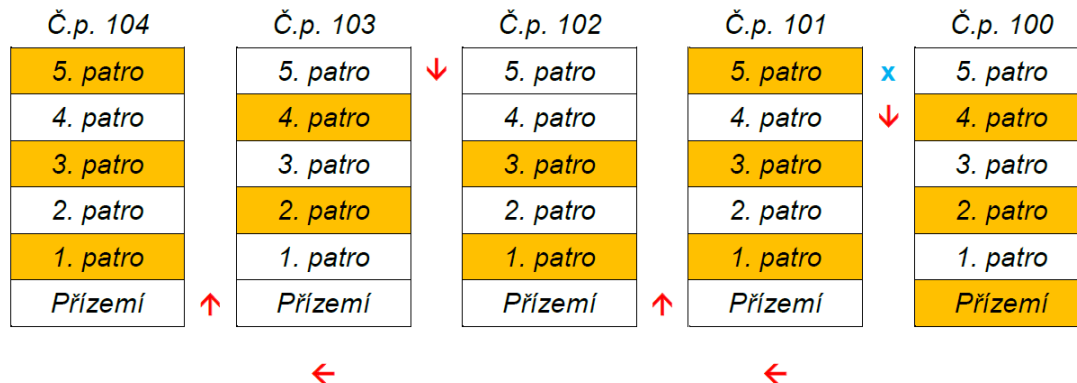

Výběr respondentů

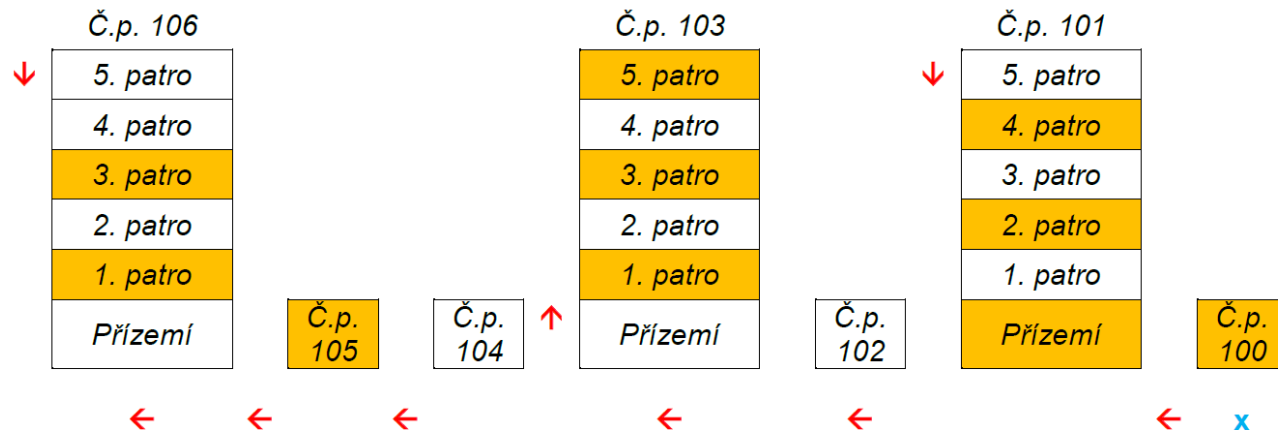
Rodinné domy

Byty

Smíšená oblast

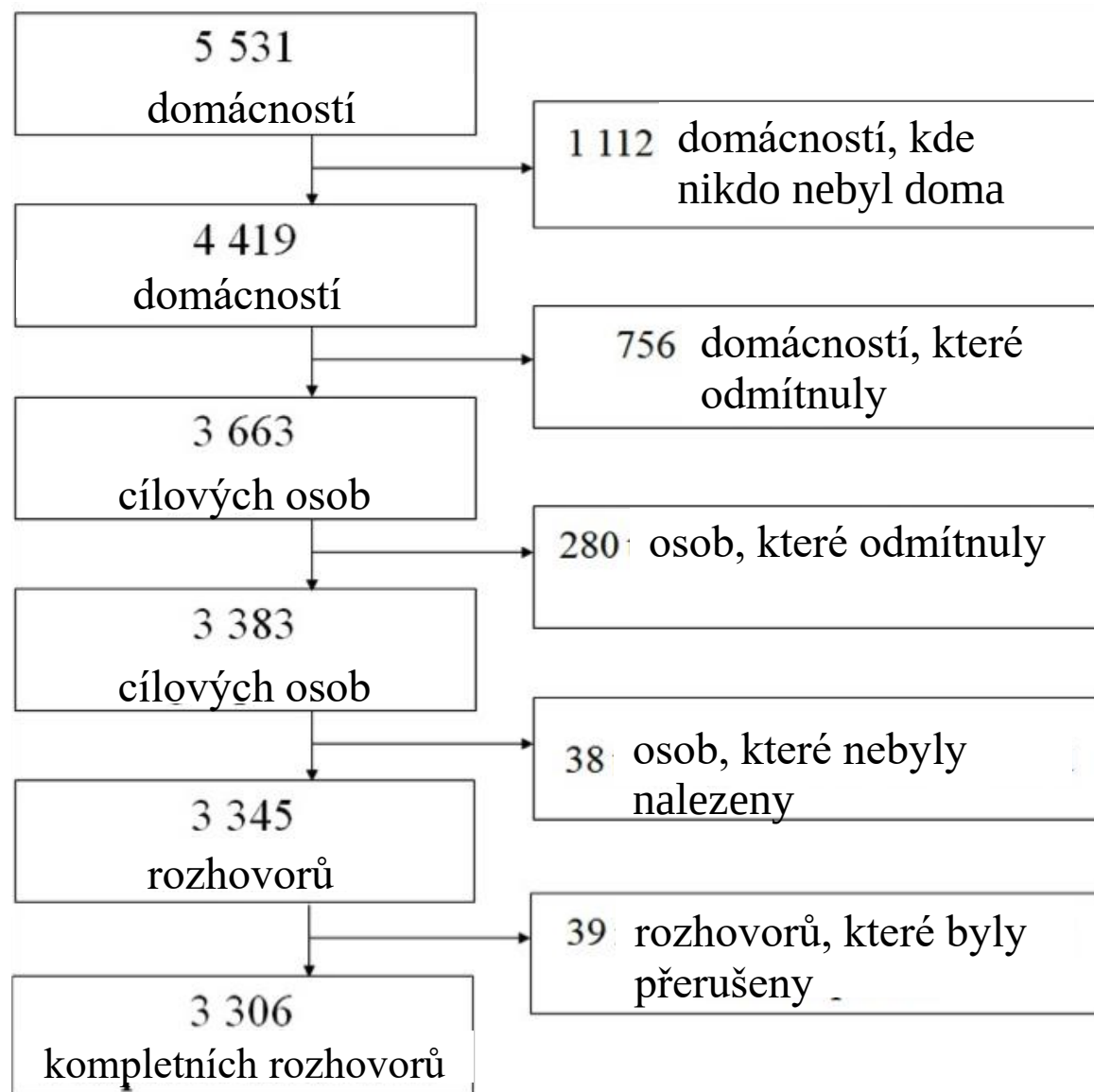
Sběr dat

- 279 pracovníků se zkušeností minimálně 2 roky
- Dvoustupňové školení pracovníků a jejich školitelů v každém regionu

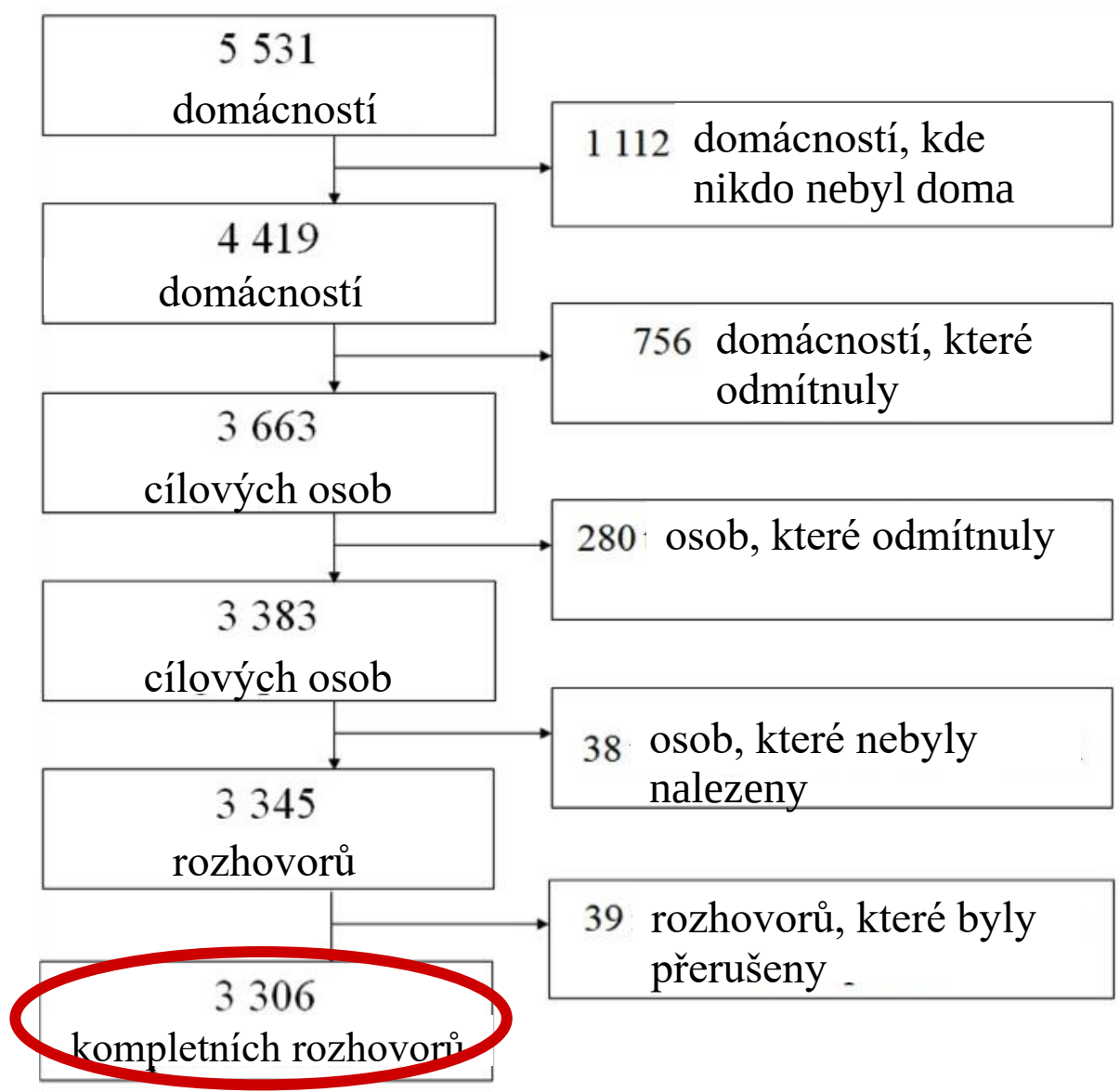
Sběr dat

- 279 pracovníků se zkušeností minimálně 2 roky
- Dvoustupňové školení pracovníků a jejich školitelů v každém regionu
- Pracovník se zeptal člověka, který otevřel dveře, na počet lidí v domácnosti a jejich věk
- Domácnosti s jedním členem: pokud alespoň 18 let, je to cílová osoba
- Domácnosti s více členy: osoba alespoň 18 let, narozeniny nejbližší datu návštěvy
- Pracovník mohl přijít zpět dvakrát

Sběr dat

Sběr dat

Reprezentativnost

	CZEMS
	Population (%)
Gender	
Males	46.3
Females	53.7
Age	
18-34 years	24.7
35-54 years	35.5
55-74 years	32.7
75-94 years	7.1
95 years and more	0.0
Size of residence	
0-4999 inhabitants	38.2
5000-19999 inhabitants	18.4
20000-99999 inhabitants	21.9
100000 and more	21.5
Education	
Basic	8.4
Vocational	39.2
High school graduation	35.6
Higher professional education, bachelors	6.1
University	10.7

Obsah výzkumu

Vyšetření symptomů
duševních nemocí

Sociodemografické
údaje

Postoje
k duševně
nemocným

Lékařská
anamnéza

Identifikace
s osobou
s duševní nemocí

Životní styl

Disabilita

Zkušenosti s péčí
o duševní zdraví

Obsah výzkumu

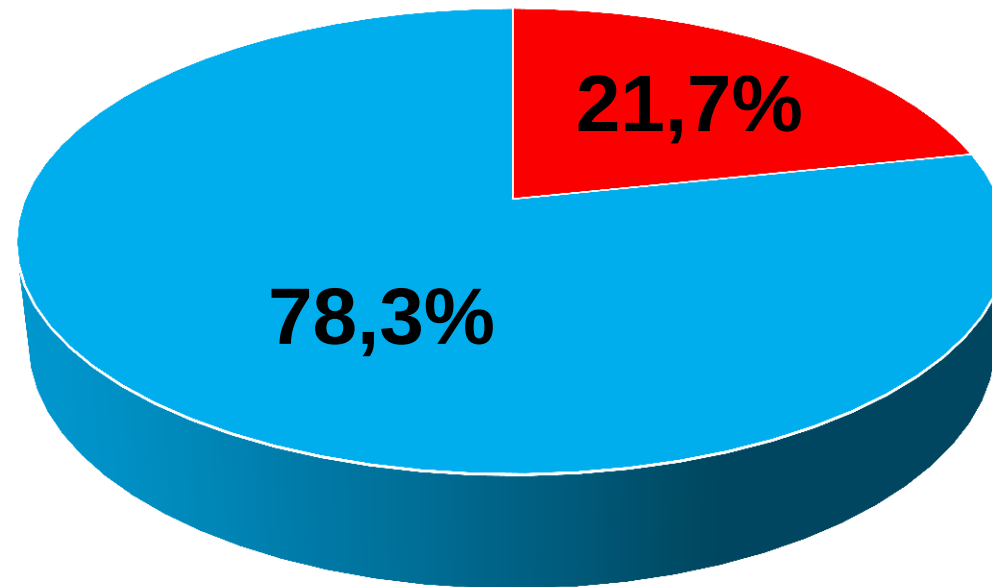
Vyšetření symptomů
duševních nemocí

M.I.N.I. (*Mini International Neuropsychiatric Interview*)

MODULY	ČASOVÝ ÚDAJ
A. VELKÁ DEPRESIVNÍ EPIZODA	Současná(poslední 2 týdny) +celoživotní
A'. VDE s melancholickými rysy	Současná (poslední 2 týdny)
B. DYSTYMIE	Současná(poslední 2 týdny)
C. SUICIDALITA	Současná(poslední měsíc)
D. (HYPO) MANICKÁ EPIZODA	Současná +celoživotní
E. PANICKÁ PORUCHA	Celoživotní+současná(minulý měsíc)
F. AGORAFOBIE	Současná
G. SOCIALNÍ FOBIE	Současná(minulý měsíc)
H. OBSEDANTNĚ-KOMPULZIVNÍ PORUCHA	Současná(minulý měsíc)
I. POSTTRAUMATICKÁ STRESOVÁ PORUCHA	Současná (minulý měsíc)
J. ALCOHOL (ZÁVISLOST/ABUZUS)	Současný(minulých 12 měsíců)
K. DROGY (ZÁVISLOST/ABUZUS)(nealkoholické)	Současný(minulých 12 měsíců)
L. PSYCHOTICKÉ PORUCHY	Celoživotní +současné
M. MENTÁLNÍ ANOREXIE	Celoživotní+současná(poslední 3 měsíce)
N. MENTÁLNÍ BULIMIE	Současná (poslední 3 měsíce)
O. GENERALIZOVANÁ ÚZKOSTNÁ PORUCHA	Současná(poslední 3 měsíce)
P. ANTISOCIALNÍ PORUCHA OSOBNOSTI	Celoživotní

Prevalence duševních onemocnění v ČR

■ Duševní onemocnění ■ Ostatní

Duševní onemocnění – jakákoliv diagnóza vyhodnocená MINI
Celý vzorek = 3 306

Současná prevalence duševních onemocnění v České republice

Diagnóza (DSM-IV)	Prevalence
Závislosti	
Závislost na alkoholu	6,4
Závislost na drogách	2,0
Psychotické poruchy	1,5
Poruchy nálady	
Velká depresivní epizoda	4,0
Dysthymie	1,0
Manická epizoda	0,8
Hypomanická epizoda	1,3
Úzkostné poruchy	
Sociální fobie	1,7
Generalizovaná úzkostná porucha	0,7
Obsedantně-kompulzivní porucha	1,0

Současná prevalence duševních onemocnění v České republice

Diagnóza (DSM-IV)	Prevalence	Poměr ženy : muži
Závislosti		
Závislost na alkoholu	6,4	0,3
Závislost na drogách	2,0	0,6
Psychotické poruchy	1,5	3,4
Poruchy nálady		
Velká depresivní epizoda	4,0	3,6
Dysthymie	1,0	2,3
Manická epizoda	0,8	1,3
Hypomanická epizoda	1,3	1,0
Úzkostné poruchy		
Sociální fobie	1,7	4,2
Generalizovaná úzkostná porucha	0,7	4,6
Obsedantně-kompulzivní porucha	1,0	1,8

Obsah výzkumu

Vyšetření symptomů
duševních nemocí

Sociodemografické
údaje

Postoje
k duševně
nemocným

Lékařská
anamnéza

Identifikace
s osobou
s duševní nemocí

Životní styl

Disabilita

Zkušenosti s péčí
o duševní zdraví

Obsah výzkumu

Disabilita

Disabilita

Dotazník WHODAS (WHO Disability Assessment Schedule)

- 12 otázek na fungování za posledních 30 dnů
- Self-reported

Disabilita

Dotazník WHODAS (WHO Disability Assessment Schedule)

- 12 otázek na fungování
- Self-reported

Jak velké potíže jste měl/a v posledních 30 dnech v těchto činnostech?

a)	Vydržet stát delší dobu, například 30 minut
b)	Vykonat Vaše povinnosti v domácnosti
c)	Naučit se něco nového (nový úkol), například jak se dostat na nové místo
d)	Zapojit se do společenských aktivit (například oslavy, náboženské, kulturní akce či jiné aktivity) stejným způsobem jako ostatní
e)	Jak velké emocionální potíže Vám vznikají v důsledku Vašeho zdravotního stavu
f)	Soustředit se na činnost po dobu 10 minut
g)	Ujít delší vzdálenost, například 1 km (nebo ekvivalentní)
h)	Umýt si celé tělo
i)	Obléci se
j)	Jednat s lidmi, které neznáte
k)	Udržet přátelský vztah

Disabilita

Dotazník WHODAS (WHO Disability Assessment Schedule)

- 12 otázek na fungování
- Self-reported

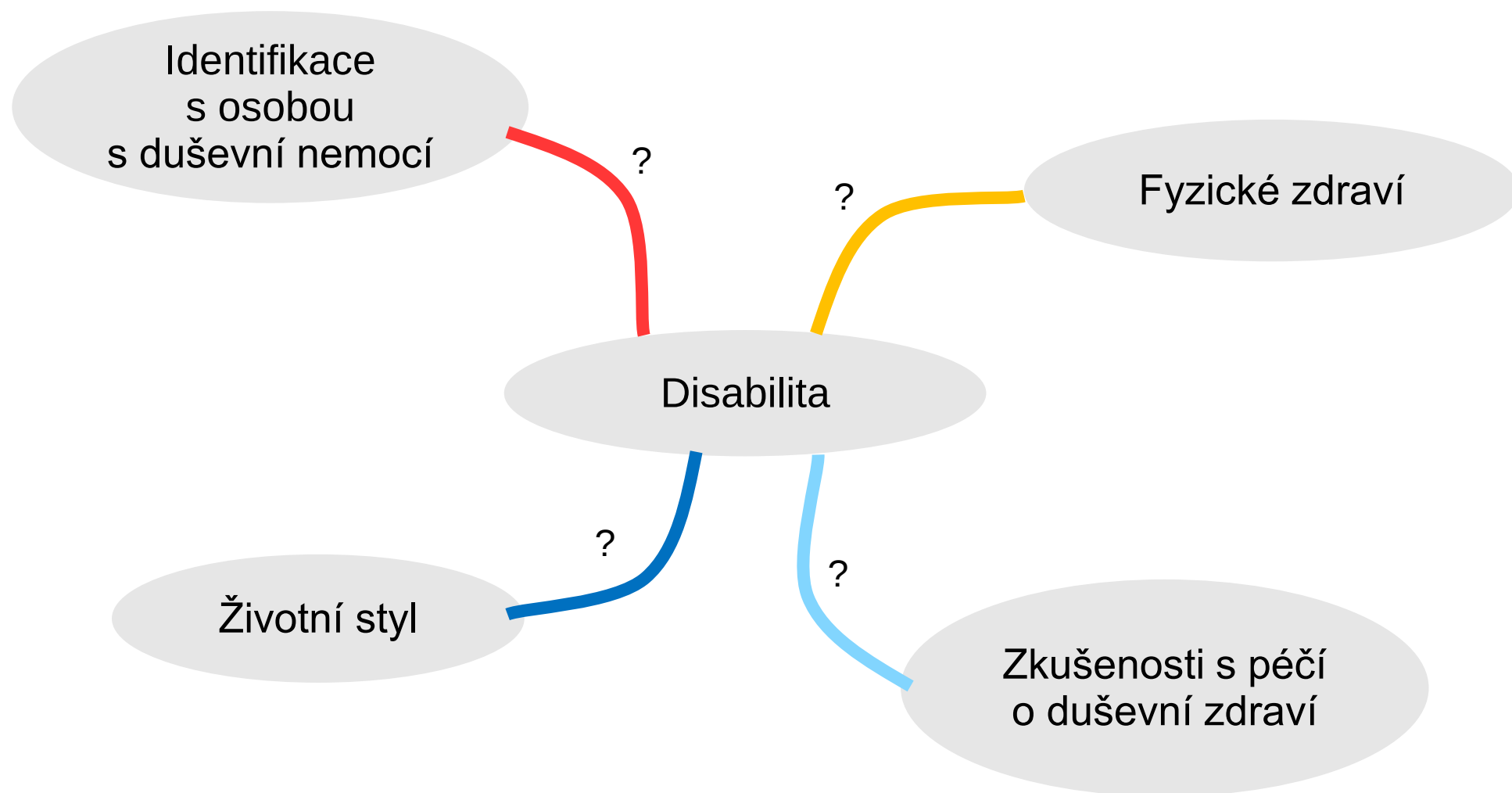
Jak velké potíže jste měl/a v posledních 30 dnech v těchto činnostech?

Celkový skór: 12-50 bodů

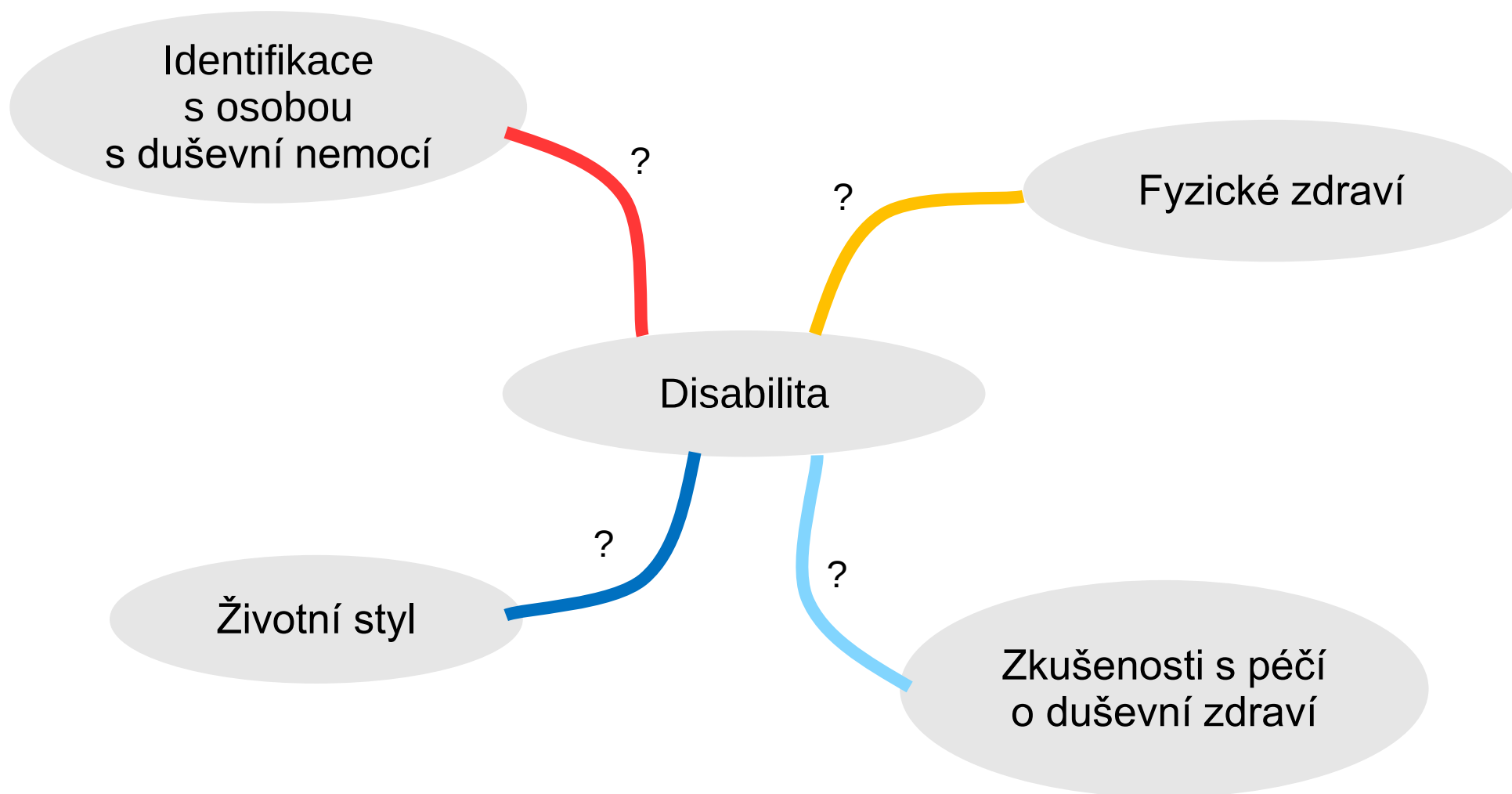
Čím vyšší, tím větší disabilita

a)	Vydržet stát delší dobu, například 30 minut
b)	Vykonat Vaše povinnosti v domácnosti
c)	Naučit se něco nového (nový úkol), například jak se dostat na nové místo
d)	Zapojit se do společenských aktivit (například oslavy, náboženské, kulturní akce či jiné aktivity) stejným způsobem jako ostatní
e)	Jak velké emocionální potíže Vám vznikají v důsledku Vašeho zdravotního stavu
f)	Soustředit se na činnost po dobu 10 minut
g)	Ujít delší vzdálenost, například 1 km (nebo ekvivalentní)
h)	Umýt si celé tělo
i)	Obléci se
j)	Jednat s lidmi, které neznáte
k)	Udržet přátelský vztah

Co má vliv na disabilitu?

Co má vliv na disability?

-> Vícenásobný lineární model – kontrolováno pro sociodemografické vlastnosti

Co má vliv na disability?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Co má vliv na disability?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Fyzická kondice

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Co má vliv na disability?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Fyzická kondice

Psychiatrická
komorbidita

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Co má vliv na disabilitu?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Fyzická kondice

Psychiatrická
komorbidita

Somatická
komorbidita

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Co má vliv na disability?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Fyzická kondice

Psychiatrická
komorbidita

Somatická
komorbidita

Užívání drog

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Co má vliv na disabilitu?

Identifikace
s osobou
s duš. onem.

Fyzická kondice

Psychiatrická
komorbidita

Somatická
komorbidita

Užívání drog

Léčba

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.
Počet lidí	709
Prům. disabilita (12-50)	15
Identifikace s osobou s duš. onem.	+
Fyzická kondice	-
Psychiatrická komorbidita	
Somatická komorbidita	+
Užívání drog	+
Léčba	

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad
Počet lidí	709	181
Prům. disabilita (12-50)	15	20
Identifikace s osobou s duš. onem.	+	
Fyzická kondice	-	-
Psychiatrická komorbidita		
Somatická komorbidita	+	
Užívání drog	+	
Léčba		

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad	Úzkostné poruchy
Počet lidí	709	181	241
Prům. disabilita (12-50)	15	20	17
Identifikace s osobou s duš. onem.	+		
Fyzická kondice	-	-	-
Psychiatrická komorbidita			+
Somatická komorbidita	+		
Užívání drog	+		+
Léčba			+

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad	Úzkostné poruchy	Závislost na alkoholu
Počet lidí	709	181	241	344
Prům. disabilita (12-50)	15	20	17	14
Identifikace s osobou s duš. onem.	+			+
Fyzická kondice	-	-	-	-
Psychiatrická komorbidita			+	+
Somatická komorbidita	+			+
Užívání drog	+		+	+
Léčba			+	+

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad	Úzkostné poruchy	Závislost na alkoholu	Závislost na drogách
Počet lidí	709	181	241	344	94
Prům. disabilita (12-50)	15	20	17	14	15
Identifikace s osobou s duš. onem.	+			+	
Fyzická kondice	-	-	-	-	-
Psychiatrická komorbidita			+	+	
Somatická komorbidita	+			+	
Užívání drog	+		+	+	
Léčba			+	+	

Fyzická kondice – hodnocení vlastní kondice (velmi špatná až velmi dobrá)

Psychiatrická komorbidita – respondent zařazen v MINI do alespoň 2 diagnostických sk.

Užívání drog – minimálně 1-4x týdně

Léčba – docházení k psychiatrovi, psychologovi či praktikovi kvůli duševním problémům

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad	Úzkostné poruchy	Závislost na alkoholu	Závislost na drogách
Počet lidí	709	181	241	344	94
Prům. disabilita (12-50)	15	20	17	14	15
Identifikace s osobou s duš. onem.	+			+	
Fyzická kondice	-	-	-	-	-
Psychiatrická komorbidita			+	+	
Somatická komorbidita	+			+	
Užívání drog	+		+	+	
Léčba			+	+	

?

Co má vliv na disabilitu?

	Jakékoliv duš.onem.	Poruchy nálad	Úzkostné poruchy	Závislost na alkoholu	Závislost na drogách
Počet lidí	709	181	241	344	94
Prům. disabilita (12-50)	15	20	17	14	15
Identifikace s osobou s duš. onem.	+			+	
Fyzická kondice	-	-	-	-	-
Psychiatrická komorbidita			+	+	
Somatická komorbidita	+			+	
Užívání drog	+		+	+	
Léčba			+	+	

Mediátor = identifikace s osobou s duš. onem. ?

Co má vliv na disabilitu?

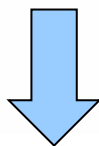
2) Mediátor = identifikace s osobou s duš. onem. (škála SELF1) ?

„Pochybuji, že bych mohl/a někdy mít duševní onemocnění“ ...

Náš předpoklad:

Vyšší identifikace s osobou s duš.onem.

Závažnější stav
Vyšší disabilita

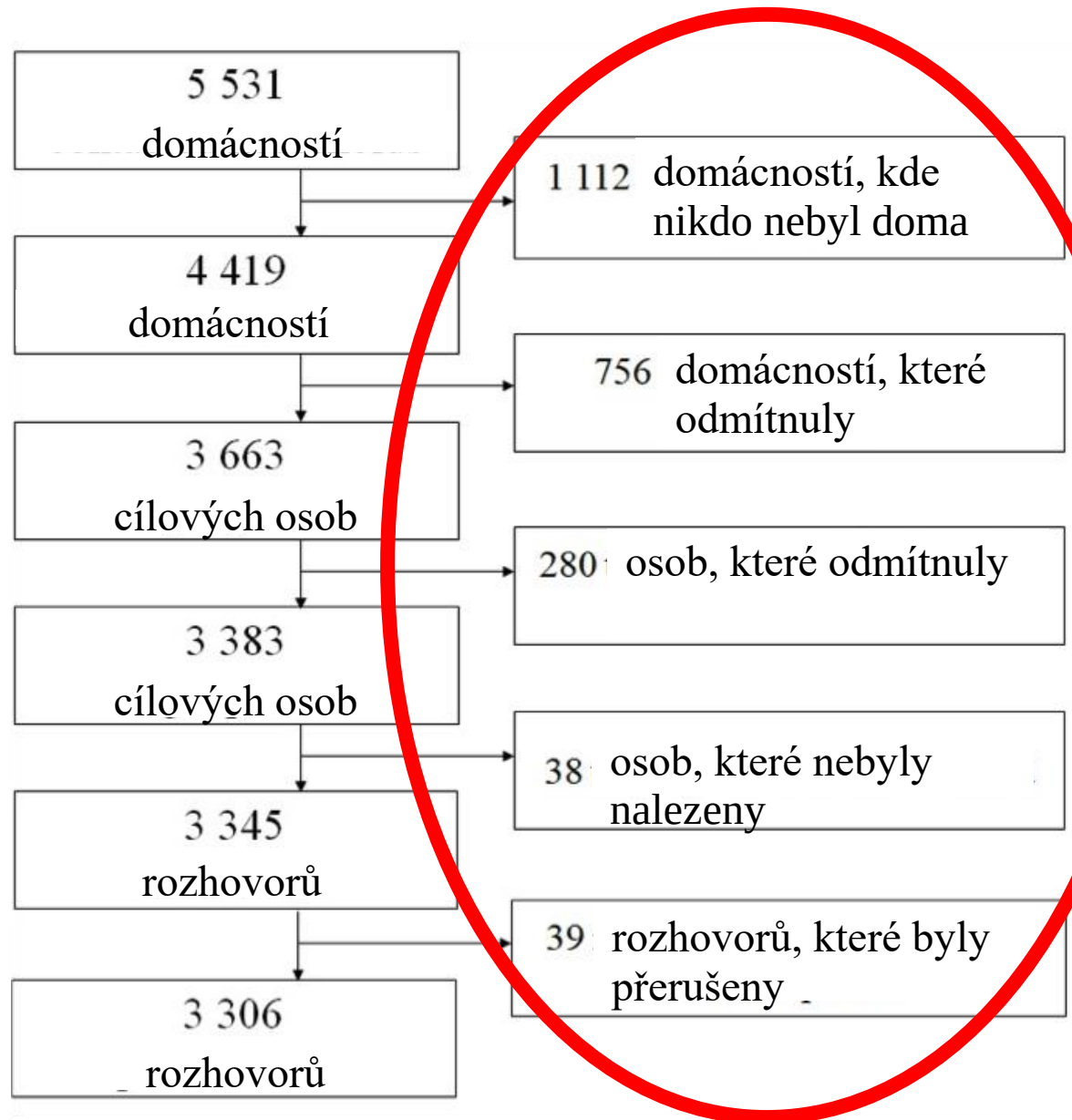

Potřeba další podrobnější analýzy

Limitace

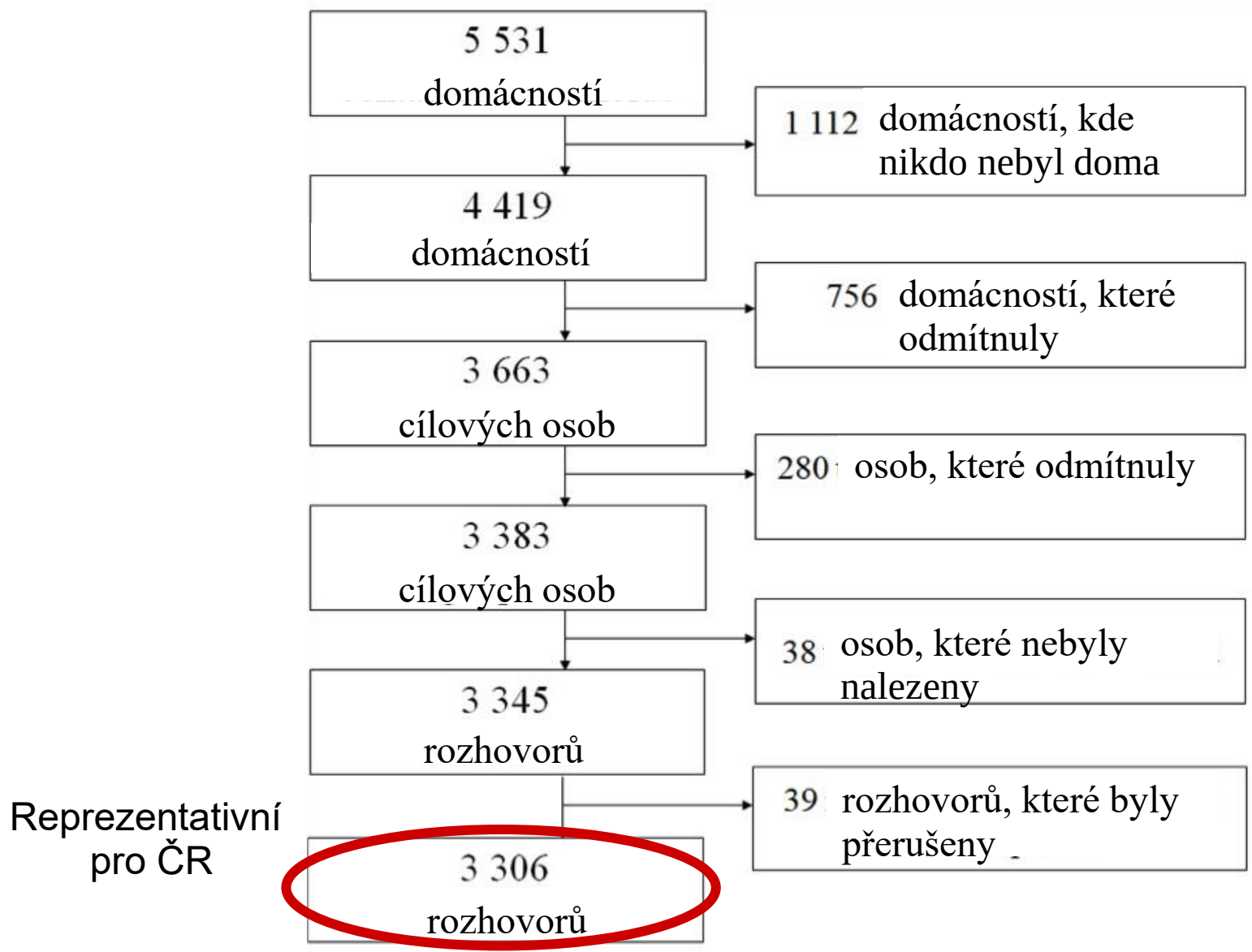
- Self-report → riziko misklasifikace
- Retrospektivní sběr → recall bias, možné podhodnocení celoživotní prevalence duševních onemocnění

Výběr souboru

Podhodnocení prevalence duševních nemocí?

Výběr souboru

Děkuji za pozornost

a kolegům:

Mgr. Tomáš Formánek

PhDr. Petr Winkler

Paper coming soon:

Prevalence of mental disorders and associated disability:
results from the cross-sectional CZEch Mental health Study (CZEMS)